

Emlékezés Kondor Bélára

Kondor Béla festőművész születésének 50. évfordulóján koszorúzási ünnepséget rendeztek kedden a Farkasréti temetőben levő síremlékénél. A huszadik századi modern magyar képzőművészet kiemelkedő alkotójára Kovács Péter, a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének alelnöke emlékezett, felidézve az 1972-ben elhunyt művész sokoldalú munkásságát, műveinek jelképteremtő erejét. Kondor Béla síremlékén a Művelődési Minisztérium, a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége, valamint a Magyar Nemzeti Galéria képviselői helyezték el a megemlékezés rozsorúit.

Kempingre is adnak magánkereskedői engedélyt

A magánkereskedelemlről szóló 1977. évi törvény végrehajtására kiadott miniszteri rendelet szerint magánkereskedői igazolvány adható panzió és kemping üzemben tartására is. A lehetőséggel eddig nem nagyon éltek. Az országban alig néhány magánpanzió működik, magánkemping pedig egy sem.

A Belkereskedelmi Minisztérium az idegenforgalom fejlesztése érdekében, az állami, a szövetkezeti kis-kereskedelmi és vendéglátás tehermentesítésére fokozottabban ösztönzi a magánkezelőket. A minisztérium nemrég kiadott állásfoglalásában szabályozta a kereskedelmi, vendéglátó tevékenységet, egyúttal bővítette az üzletkörüket, egy-

értelműen meghatározta, mivel foglalkozhat a magánpanziós és -kempinges. A magánpanziós legfeljebb tíz szobában, szállásolhat el vendégeket. Kempingnek az számít, aki faházban, sátorban helyezi el vendégeit, illetve sátor és lakókocsi elhelyezésére alkalmas területet ad bérbé.

A minisztérium célszerűnek tartja, hogy a panzió legalább reggeli szolgáltatást nyújtson, s a kemping is ellássa vendégeit. A panzióban a szállóvendégeknek megfelelő — ide tartozik a teljes napi ellátás —, üdítő ital, presszóké minden külön engedély nélkül árusítható. A panzió dohányárúsítási jogot is kaphat, s ugyancsak külön engedély alapján az étkezéshez sör, bort is árusíthat.

Tudománypolitika a gyakorlatban

Kiemelt föladatak előtt a Gabonatermesztési Kutatóintézet

A mezőgazdaságban újra karriert csinált magának a gabona. Pályája azért emelkedett hirtelen, mert természete talán legjobban gépesíthető, a korszerű eljárások révén egyre több, vagy tartalmát tekintve egyre jobb teremhet, de legfőképpen azért nőtt meg az árszáma, mert a világ élelmezésében betöltött szerepe is egyre nő. Hazánk adottságai egyes tájak kisebb-nagyobb különbségeit figyelembe véve is kedvezőek, illetve rendelkezésre állnak a más-más tájakon legtöbbet adó fajták, természetes, hogy későbbi időkre szóló terveinkben is előkelő helyet kapott a gabonatermesztés.

Bár sokszor hangoztatjuk, hogy a meglévő fajták biológiai tartalékai nagyobbak, mint amennyit ki tud használni a termelő gazdaság nyilvánvalóan mégis a követelmény, hogy a szinte kulcszerepet játszó ágazat minden pillanatban támaszkodhasson az előtte járó kutatókra. Illetékes pártfőnökök a közelmúltban megszűnték a szegedi központi Gabonatermesztési Kutatóintézetben mennyiben valószínűleg meg az azok a tudománypolitikai irányelvek, amelyek éppen a kutatás és a gyakorlat szorosabbra fűzését szorgalmazzák. Az intézet munkája állja a próbát, az 1970-ben történt szervezeti változások beérték, amelyek a korábban tájéltatott intézmény sokszálú föladatait a gabonatermesztésre összpontosítva, országos kitekintéssel szorgalmazzák, és megteremtődött a főtétele, hogy a népgazdasági szempontból fontos kutatásokat végző intézetet kiemelt fejlesztésével egy időben fokozott megterhelésnek vessék alá. Arról van szó, hogy a kutatásra ezután is szükség van, a szegedi intézet képes az igények által sarkallva többet adni a termelő gyakorlatnak, tehát érdemes támogatni.

A búzatermesztés fejlesztéséért alprogramvezetőként

a martonvásári intézet felelős, de továbbra is jelentős szerep hárul a szegedire is, az őszi árpa és a kukorica termesztésében pedig alprogramvezetővé léptek elő a szegediek.

A profilrendezés óta eltelt tíz esztendő igen jelentős változása, hogy azelőtt az intézet kapott állami támogatást, és azt osztották el részarányosan a kutatási ágazatok között, később pedig a kutatási föladatak súlya és igénye szerint változott a támogatás összege. Lényeges arányváltáshoz vezetett ez a lépés, de az eredmények érdekében. Nem hallgatható el azonban az a körülmény, hogy a föladatak növekedésével nem tartott lépést a költségvetési támogatás.

Jelenleg 54 kutató dolgozik az intézetben munkája nyomán öt év alatt búzából, kukoricából, árnapból, zabból 108 fajtajelölt került országos kísérletekbe. Most négy kenyérbúza- és két tészta-búzafajtával rendelkezik az intézet hét hibrid kukoricáját külföldön is minősítették, huszonegy elismert és hat szaporításra engedélyezett hibrid kukorica szerepel a köztermesztésben. A tészta-búza Magyarországon történő meghonosítása a Gabonatermesztési Kutatóintézet nevéhez fűződik. Ezek a számok a kutatás eredményeire utalnak, hasznára pedig az, hogy itthon és külföldön körülbelül kétféle hektáron vetnek Szegeden fenn tartott, vagy szegedi származású vetőmagot. A külföldi vonatkozás azért érdekes, mert a vetőmagoknak körülbelül a felét exportálják.

Ha salátát jövőről is gondoskodni akar egy kutatóintézet, a szakemberek utánpótlását is szem előtt kell tartania. Mutatók a mondat, hogy elsősorban fiatalokra, kezdőkre támaszkodnak hiszen aki itt tanulja tudományát, feltehetően jobban érzi az itteni követelményeket később is. Kényszerűség is

húzódik azonban a fogalmazás mögött. Senki nem tagadhatja, a kész szakember ugyanabban a státusban legfőbbjéről hamarabb tud fölmutatni az egyre szorosabb versenyben is használható eredményeket. Ha viszont ezt a gondolatot kezdjük bogni, rájövünk, gátoló tényezők akadályozzák, hogy a gyakorlatban nagy tapasztalatot szerzett szakemberek kutatókká váljanak. Tagadhatatlan tény, hogy az tud igazán támaszkodni külföldi kutatók eredményeire, az zárkózhat föl a nagynevelő intézetek színvonalához, aki elmelet külföldi tapasztalat-cserékre, vagy itthon fogadhatja kollégáit, illetve aki olvashatja közleményeiket. A nyelvtudás és a szaktudás nem választható el egymástól. Oktatási rendszerünk változatlanul nagy hibája, hogy találja ugyan a lehetőséget minden diáknak legalább egy idegen nyelvet megtanulására, de legtöbbször az is botladozik csupán, aki nyolc vagy tíz évig tanulta az igeragozást vagy a nagy költők életrajzát. Ebből a gyöngeségünkből egyenesen következik, hogy a kutatóintézetnek, bár búzát kukoricát, őszi árpát, zabot kell adnia, előbb az iskolák mulasztásait kell pótolnia, és beelő tárfolyamokat fenn tartania, hogy a lépcső aljára fölállíthassa szakembereit. Harminc fölött már nehezebben adják rá fejüket az emberek új nyelvre, marad tehát kényszermegoldás, ami az előbbi mondatban még erénynek tűnt. Becsületére válik viszont az intézetnek, hogy ebben a kényszerhelyzetben minden tőle telhetőt megtesz a kezdeti hátrányok leküzdéséért.

A kezdő szakembernek legtöbbször lakásgondja is van. A korábbi években nagy segítséget jelentett, hogy szolgálati lakásokat épített az intézet, most azt a megoldást választja, hogy 80-100 ezer forintos kamatmentes kölcsönt ad lakásmentés.

Célokra programozott kutatásainknál lényeges szempont mennyi idő alatt megy át a laboratóriumban, illetve tenyészterti parcellán kimutatható eredmény a gyakorlatban. Évekkel ezelőtt többször hallott panasz volt, hogy lassú ez a folyamat. A termelési rendszereknek azonban létező, hogy szinte a kutatók fiókiából szereznek meg az új fajtákat, vagy az új termesztési, gépesítési és ökológiai javaslatokat. Öt év alatt 16 ezer ember hallotta a szegedi gabonakutatók előadásait, és 214 cikk, tanulmány vagy könyvrészlet jelent meg. Négy tájalmányt és tizenhét újítást is számon tartanak. Az intézet tudományos bázisán létrejött Gabonamag társaság is azt a célt szolgálja, hogy a lehető legkisebbre zsugorodjék a távolság kutatók és termelők között. Sarkalatos pontja a kapcsolatnak, hogy az idővesztés súlyos gazdasági veszteségekkel járna együtt.

A kiemelt fejlesztési program, amelyet decemberben határozott el a Minisztertanács, a föladatak sokasodását is jelenti. Az eddigi eredmények biztató alapot jelentenek a gyakorlati igények által vezérelt kutatások további folytatásához.

Horváth Dezső

Plasztikák, zománcok

Kiállítási napló

PAIZS LÁSZLÓ PLASZTIKÁI a Bartók Béla Művelődési Központ magyar progresszív avantgard művészetet bemutató sorozatának második kiállítása. A hatvanas évek friss szelekt hozó kultúrpolitika léghuzatában egész csoport vállalkozott arra, hogy keressék azokat a lehetőségeket, amelyek az új anyagokban, a tiszta szerkezetben és a rendszerelméletben rejlenek. Grafikusok igyekeztek a valóság építőelemeinek végső építőköveihez jutni, festők kísérletet tettek az alapmotívumok új konstrukcióját megszerkeszteni, szobrászok építettek ezen alapelvekből új téri rendet. Ez utóbbiak képviselője Paizs László, aki a magyar nonfiguratív szobrászat, a geometrikus elemekből építkező plasztikák törekvések egyik legrangosabb képviselője. Szándékait meghatározza választott anyaga, a plexi, ez a könnyen formálható, az üveghez hasonló átlátszó-áttetsző, színezhető anyag. Plexi-plasztikái tudatosan építenek a tilkrözdések és fénytörések hatásaira, tehát azokra a mindig változó, dinamikus mozzanatokra, amelyek — bekapcsolva a nézőt a mű áramkörébe — alkotótársáá fogadják őket. Szegedi kiállítása csak jelzésein villantja föl Paizs

művészetének törekvéseit, állomásait. Az a néhány alkotás, melyet a B Galériában láthatunk, csak jelezheti az efféle alkotási mód végtelen sorának néhány darabját. Talán még leginkább a kissé didaktikusnak és csilálgató ható világháborús emlék hordoz legjobban, a nagyközönség számára is appercipálható gondolatot, hisz megismétli a borostyán csodáját, úgy őrzi a világháború kitöréséről tudósító újságlapot, a harctéri kitüntetések és a holtak üzenetét, mint a féldrágakő évezredek megdermedt nyomait. Ott látható a kiállítás annak a műnek kis-plasztikai változata, melynek nagyméretű eredetije a befejezés előtt álló újszegedi tanácsai oktatási és továbbképzési központ melletti parkot díszíti. (A terv számomra sokkal erőteljesebb, fémhengerei és egymásnak feszülő formái hatásosabbak, mint nagyméretű sárga műanyagváltozat, mely kissé túlnő az épület által meghatározott méreten, s műanyag elemei fura asszociációkat keltenek a szemlélőben. Dehát erről majd később, az épület átadása után...)

ASZTAI CSABA ZOMÁNC-KEPEI a szegedi Ifjúsági Ház Mini-Galériájában láthatók. Egyik művének cí-

me — Szabályos és szabálytalan — kulcs alkotásaihoz. A zománcműfaj kötöttségeit és lehetőségeit kihatárolva próbálja összekapcsolni a reáneremtést és az organikus formaképzést. Egyforma méretű réz-négyzetekből építi 9-16-36-osztatú zománcképeit, s ez már eleve egyfajta rendet kölcsönöz munkáinak. Ezeket belül keresi a színes egéttel felület befolyásolható forma-és színvilágának, illetve véletlenszerűségének lehetőségeit. Jó néhány variációt készített Látványtörmelékek címmel. Talán ez jellemző leginkább alkotásaira, ez visz legközelebb eredményeikhez, s ebben jelennek hiányosságai is.

Az Ecce homo rézlepcsőkáin az emberi arc lehetséges változatait keresi, ám a variációk összességéből sem kerekedik ki határozott véleménye az emberről. Úgy tűnik, ezek a jelek, utalások leginkább a Képregényhez hasonló epikus alkotásokban juthatnak legmesszebbre. Festményei gyerekkori emlékek, utazások motívumai, nosztalgikus élmények utalásai. Ászta Csaba túlságosan kimódolt, rendezettségében is eminensen esetleges. Hiányzik belőle az a fűtöttség, ami a kemencében rézlemezről és festékből zománcot varázsol.

T. L.

Gémes Eszter

Történetek Rúza Sándorról

Örzse, né aludj!

Alig csukódott be az ajtó Palásthy után, a szegedi kapitány csengetett a hajdúnak.
— Parancsára, kapitány uram!
— Küldje be az őrmestert!
— Parancs! Kapitány uram!
— Sebben őrmester! Ötven perzekútort magához vesz, Rúza Sándor üldözésére indul. Most lettem informálva, hogy Szegeden felül 30 mérföldre garázdálkodnak nem is muszáj messzebbre menni, ha zavarják őket. Megemlítem, ezer arany fejdíj van rá kitűzve.
— Kapitány úr, szabad egy szóra?
— Ki vele, a kutya irgalmát!
— Azt mondja a legénység, inkább leszerel, mint a betyárokat üldözze.
— Menni kell, parancs!

Szegeden, a Betvár Pista vendéglője meg van telve vendégekkel. Benyit egy szallas vállú, alacsony termetű ablakos tót, széftelnéz. Még egy sarokasztalnál van hely. Leül, nem rendel az semmit. De már a kocsmáros hozza is a dupla paprikást, nagy porció fehér kenyeret és egy iccét bort. Leteszi ő is leül vele szemben.

— Hogy gvtűté be? — kérdi.
— Kocsival — volt a válasz. — Te Pista! Mit hallol? Annvira ránk van a megve lázítva, még fejdíj is van rá kitűzve! Móg nem áhatunk, mindég a nyomunkban vannak.
— Csak annyit tudok — feleli suttozva a kocsmáros — hogy privát személy üldözött.
— Azt nem hallottad, mennyi van a kobakomér ígérve?

— Ezör!
— Ezör? Móg kéne mán nézni, milyen ez az ezörpöngös kobak? — nevette.
— Kemény — szól a kocsmáros.
— Kitűl hallottad ezt?
— Egy perzekútor itt mulatott, de nyilván lő is vetkőztetik majd, mer nem móg a parancsra üldözni bennötöket. A szögálmoma értik egymást, annak beszéte.
— Ha legközelebb együn, szögád ki az én kontómra! Ne, a kontóm ára! Vissza nem kő belőle! Még egy icce pirosat!
— Iszik egymaga. Odatelepszik egy jóvágású gazda az asztalához. Az is hozat bort.
— Sok a baj — kezd a gazda —, az üdójárás ső jó, sőmmisé kedvez a parasztnak!
— Csak a betyároknak jó — felel az ablakos.
— Bijon Isten igaz! — felel a gazda.
— Kédtű vittek-é mán é valamit?
— Nem is vittek, nem is attak! Ugyan, é ső fogannám!

— Nem biztos a' bátya! De én arra csak amondó vagyok, addig lösz jó világ, még a betyár viszi, mer azok éccaka viszik.

Az ablakosnak kedvére beszélt a gazda, kezdene is a notát. Odamegy a kocsmáros, azt mondja neki:

— Örzse is benn van! Kimöhetne veled a kocsin.

— Éter rajta! — feleli Sándor.

Éjfél után befogtak, elindultak a pesti úton. Sándor megállítja a kocsit, azt mondja:

— Te Örzse! Ha én aszondom: „né aludi, Örzse”, készen lövél! — Az ülés aló kihúzott egy nagy marha revolvert. — Tuds-é vele banni?
— Úgy, ahogy! Mijér vót betyár a szeretóm, most móg a párom?

Ahogy haladnak, szembe jön velük két perzekútor. Leállítják a kocsit.

— Hol jártak kentők ilyen későn?

— Vásárhelyen vótunk örletni mer ott sőbb fészta lészett annak, most móg mán jó ránk esztelődött.

— Hogy mernek kentők ilyen későn járni? Nem félnek kentők a betyároktól?
— Egy csöppet ső — feleli a kocsis.
— Kend olyan, akár a Rúza képe!
— Né aludi, Örzse! — szól a kocsis.

Örzse felugrik, a kezében levő pisztolyból már adja is a lövéseket lefelé. De a kocsis is adta a lövéseket. Menekült a két perzekútor, az egyik megsebesült, később hallották, hogy bele is halt. Ők pedig hazamentek, de melyikbe? Hej! De sok hazájuk volt nekik! Ki tudja, hogy melyik határba, melyik barlangba bújtak a betyárok? Mocsaras nádasokban voltak alagútjaik a barlangokhoz. A kecskeméti pusztán is csináltattak bunkert kőművesekkel. Mikor elkészültek, agyonlőtték őket. Itt a Veszlekák közt is volt egy tanájuk, hangabokorral volt benőve, a lejártnál két gledicsfa, ma már elhordták azt a dombot. Sándorfalván felül, a Vörös csárdánál is volt alagútjuk, a mal Fehér-től halastóban is volt berendezett búvóhelyük.

Tázlár környékén, a Bagi báró birtokán, akkora hodályuk volt, hogy egész birkanváj elfért benne. Lovaik úgy be voltak tanítva, hogy ha az ingóványba, a nádasba bevették magukat, hantról hantra léptek, oda ugyan nem mehetett a vármegye utánuk. De nem is ment!

Nem tudott Rúza pihenni. Másnap estére összehívta a közeli cimboráit. Azt mondja:

— Valami szentenciánunk kő! Végire kő járni a dolognak, kinek vagyunk annvira láb alatt. Móg hát a koponyadíj is! Azt nem a vármegye adja, az anná fősvényebb. Én kódnak ötöze puhatólódok. De jaj az árulónak! Imre tizenketted magaddá Hortobágyra mégi! Nappá egy emén a csikóskökhon barátokozni. Kinézi a ménős állását mék részín vannak a csikók? Éccaka befurakodik a ménős közé, szél alá, szörre csíhol. A ménős megvadul az úv elnvalgal mint tük. Előbük nvargalva mögállítotok, oszt kiválozotitok a nektör valót oszt hozitok a ráckoknak. A többit már tudjátok. Ha sikerül, ha nem, néhan napot igénybevosz. Járjatok szöröncsévél!

(Folytatjuk.)